

**ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐԻ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐԸ
ՅԱՇԱՐ ՔԵՄԱԼԻ «ԹԻԹԵՂԸ» ՎԻՊԱԿՈՒՄ**

Թուրք ժամանակակից արձակագիր Յաշար Քեմալը գրական աշխարհ մտավ «Թիթեղը» («Teneke» 1955թ.) վիպակով⁶³⁶: Կառուցվածքային առումով վիպակը կազմված է երկու մասից. առաջին մասը պատմողական բնույթ է կրում, իսկ երկրորդը, ըստ էության, պիես է: Հեղինակն, ընտրելով ստեղծագործական այս ձևը, ընթերցողին արագորեն ներքաշում է դեպքերի հորձանուտը և հնարավորությունն ընձեռում՝ իրադրություններին նայել նաև բեմական տեսանկյունից:

Վիպակում հեղինակն արտացոլել է ժամանակի հրատապ թեմաներից մեկը. այդ շրջանում բազմաթիվ թուրք մտավորականներ երկրի բնակչության կրթական մակարդակը բարձրացնելու նպատակով քաղաքից մեկնում էին արևելյան գավառներ, որոնք ծայրահեղ հետամնացության մեջ էին: Իր այս ստեղծագործության մեջ Քեմալը նման մի պատմություն է հյուսում՝ ստեղծելով ռոմանտիկ, ազնիվ մտավորականի մի կերպար, որը բախվելու էր դառն իրականությանը՝ շփվելով հետադեմ և ազահ աղա-հողատերերի հետ:

Քեմալն իր այս ստեղծագործության մեջ ռեալիստորեն ներկայացնում է թուրքական գյուղի իրական, անմխիթար վիճակն ու այնտեղ առկա բազմաթիվ խնդիրներ: Գրողը նաև կարողանում է ներթափանցել գյուղացու հոգեկան աշխարհը, բացահայտել նրա հոգեկերտվածքն ու մտածելակերպը: Ստեղծագործության մեջ Քեմալը վեր է հանում ժամանակակից թուրքական գյուղում տիրող հարաբերակցությունները, որոնց զոհն է դառնում անպաշտպան, անզրագետ գյուղացին: Միաժամանակ բացահայտում է մտավորականի և գյուղացու միջև առկա հակասություններն ու օտարացումը:

Ինչպես գնահատում են գրականագետները, արդեն իսկ առաջին այս վիպակում երևում է տաղանդավոր գրողի ձեռագիրը, որն ունակ էր ոչ այնքան կարևոր, գյուղական կյանքի ինչ-որ դեպքի կամ դիպվածի հիման վրա ստեղծել գեղարվեստական բարձրակարգ ստեղծագործություն: Յաշար Քեմալի այս ստեղծագործության գլխավոր առանցքը կազմում է գյուղացիության և աղաների միջև առկա հողային վեճերը: Նա քննարկում է աղաների կողմից գյուղական հողերին տիրելու խնդիրը, գյուղացու անպաշտպան վիճակը, տեղական իշխանական մարմինների՝ հողի առևտրի շուրջ անօրեն գործողությունները, հարուստների կաշառակերությունը և այլն: Գրողն իր ստեղծագործությամբ փորձում է ոչ թե խղճահարություն արթնացնել գյուղացու հանդեպ, այլ հանդես գալ նրա անունից՝ մեղադրելով իշխանավորներին և պահանջելով արդարություն: Արդարությունը նա տեսնում է կառավարիչների բարեխիղճ և օրինական վերաբերմունքի մեջ, որն, ըստ Յաշար Քեմալի, բոլոր իշխանավորների պարտքը պետք է լինի: Հեղինակը նկարչին հատուկ գունագեղությամբ նաև կերտում է իր հերոսներին, տալիս բնության նկարագրություններ:

Վիպակում գլխավոր հերոսը, որ քաղաքից էր եկել գյուղ՝ այն լուսավորելու, վերափոխելու և զարգացնելու նպատակով, վերջում հանգամանքներից դրդված, հուսալքված ու հիասթափված քաղաք է վերադառնում՝ թողնելով իր երազանքներն անկատար:

Նշենք, որ դեռ Յաշար Քեմալից առաջ թուրք հայտնի գրող, քեմալականության գաղափարախոսության ջատագով Յաքուփ Քադրին իր «Օտարը» վեպում ստեղծում է թուրք մտավորականի մի կերպար, որը նույնպես մեծ ոգևորությամբ ու ցանկությամբ

⁶³⁶ Kemal Y., Teneke, İstanbul, 2000.

գնում է գյուղ՝ այն լուսավորելու, կրթելու, սակայն բախվելով իրական կյանքին, նա ոչ միայն իրեն այդ գյուղական ծանր միջավայրում զգում է օտար ու անգոր, այլև հեռանում է վիթրավորված ու այնտեղ ապրածն ու զգացածն իր միջից ջնջելու վճռականությամբ: Քաղրիի այս ստեղծագործությունը մեծ ազդեցություն է թողել թուրք գրողների վրա, որոնք էլ անդրադարձել են մտավորականություն-ժողովուրդ թեմային: Հետաքրքրական է, որ ն՝ Քաղրիի «Օտարը» վեպի, ն՝ Քեմալի «Թիթեղը» վեպի հերոսներն ունենում են գրեթե միևնույն վախճանը: Գրողները որքան էլ փորձում են իրատեսորեն ներկայացնել գյուղացու դառը, անպաշտպան կյանքը, այնուամենայնիվ չեն կարողանում իրավիճակը շտկելու ելք գտնել⁶³⁷:

«Թիթեղը» վիպակը սկսվում է Սազլըդերե գյուղի իրավիճակի նկարագրությամբ: Երեք ամիս է, ինչ շրջանում զավառապետ (քայմաքամ) չկար, և բոլոր լիազորությունները ստանձնել էր գրասենյակի գրագիր Ռեսուլ էֆենդին: Քանի որ զավառապետ չկար, բրնձագործները թույլտվություն ստանալու համար դիմում էին Ռեսուլ էֆենդուն: Վերջինս էլ չէր կարողանում ոչ մեկի մերժել, այս պատճառով էլ անընդհատ ասում էր, թե ինքը այլևս չի խառնվի բրնձագործ աղաների խնդիրներին⁶³⁸: Ասում էր մի բան, բայց անում մի այլ բան: Իսկ եթե Ռեսուլ էֆենդին թույլ տար Մուրթագա աղային բրինձ ցանել, գիտեր, որ դրա դիմաց ինքը կստանար քսան հազար լիրա: Ռեսուլ էֆենդին հնարավորին չափ հանգիստ կյանք էր ձգտում վարել, քանի որ արդեն տարիքն առաջացել էր: Գիտեր նաև, որ բրինձ մշակողների հետ գործ անելը նշանակում էր կռիվ մղել իրենից ուժեղների դեմ: Եվ ասի մի օր էլ աղաները Ռեսուլ էֆենդուն այնքան են բարկացնում, որ վերջինս, ավերից դուրս գալով, բացականչում է. «Հրաժարական եմ տալիս»⁶³⁹: Շուտով նա գրում է իր հինգ էջանոց հրաժարականը՝ նշելով պատճառները: Սակայն, երբ պատկերացնում է հրաժարականից հետո իր անգործ, սնանկ վիճակը և այն չքավորությունը, որ սպասվում էր իրեն ու իր ընտանիքին, աչքերի առաջ մթնում է: Եվ կրկին պատռում է հրաժարականը⁶⁴⁰: Քեմալն այս կերպարի միջոցով բացահայտում սովորական չինովնիկին, որը շատ լավ գիտակցում է իր բնավորության թուլությունները, բայց նաև ամեն գնով ձգտում պահպանել իր աթոռը՝ դրա համար գտնելով զանազան արդարացումներ: Այս ամենից հետո Ռեսուլ էֆենդին որոշում է, որ այլևս չի մասնակցի բրնձի հանձնաժողովի աշխատանքներին և ոչ էլ գործ կունենա փաստաթղթերի հետ: Թեև աղաները նույնպես Ռեսուլ էֆենդուն հորդորում էին, որ հրաժարական տա, բայց նա արդեն դա չէր ցանկանում՝ ինքն իրեն ասելով. «Հրաժարական չեմ տա: Մի՞ թե ինձ սագում է պարտականություններից փախչելը: Ես երեսուն տարվա պետական պաշտոնյա եմ»⁶⁴¹:

Այդ օրերին մեկը մյուսի հետևից աղաները կազմակերպված հեռագրեր էին ուղարկվում Անկարա և Ադանա Ռեսուլ էֆենդուն մեղադրելով կաշառակերության, կնոջ անբարոյականության, աղջկան փողով վաճառելու, գրասենյակում գիշեր-ցերեկ հարբեցողությամբ զբաղվելու մեջ: Սակայն այդ հեռագրերը մնում էին անպատասխան: Ռեսուլ էֆենդու կենսակերպի մի հատվածը գրողը հետևյալ կերպ է նկարագրում. նա ամեն օր գրասենյակից դուրս գալով, ուղիղ տուն էր գնում: Արդեն երեսուն տարի էր, ինչ այդպես էր անում: Նրան տանը դիմավորում էր կինը: Ռեսուլ էֆենդիի կինն էլ նրա պես փոքրամարմին էր, աչքերը մեծ էին ու թախծոտ, թեև առջևի երկու ատամները մեծ էին, սակայն դա նրան չէր տգեղացնում, ընդհակառակը, նրան կարծես յուրահատուկ հմայք էր

⁶³⁷ Karaosmanoğlu Y. K., Yaban, İstanbul, 2008. Akı N., Yakup Kadri Karaosmanoğlu: İnsan-Eser-Fikir-Üslup, İstanbul, 2001. s. 11-12.

⁶³⁸ Kemal Y., նշված աշխ., էջ 7:

⁶³⁹ Նույն տեղում, էջ 10-11:

⁶⁴⁰ Նույն տեղում, էջ 13-14:

⁶⁴¹ Նույն տեղում, էջ 9:

հաղորդում: Մինչդեռ դա յուրաքանչյուր այլ կնոջ այնքան կտգեղացներ, որ անգամ նրա դեմքին հնարավոր չէր լինի նայել⁶⁴²: Տասը երկարուձիգ տարիների ընթացքում դժվարություններով նոր տուն կառուցելուց հետո Ռեսուլ էֆենդին իր ընտանիքի հետ վերջապես տեղափոխվում է այնտեղ: Ահա մի օր էլ, երբ Ռեսուլ էֆենդին գրասենյակից վերադառնում էր, նրա առջև դուրս է գալիս հայտնի հողատեր Մուրթագա աղան և նրան հիսուն դուրուշ կաշառք է առաջարկում՝ թղթերը ստորագրելու դիմաց: Ռեսուլը մերժում է նրան: Բայց լավ էր ճանաչում Մուրթագա աղային և գիտեր, թե ինչ ավարտ կարող էր ունենալ այդ մերժումը: Այնուամենայնիվ, Ռեսուլ էֆենդին հույսը չէր կորցնում, որ մի օր ստանալու էր երկար սպասված, կարելի էր ասել նրա համար երանելի լուրն այն մասին, որ նոր գավառապետ էր գալու շրջան: Ռեսուլ էֆենդին այս փոփոխության մեջ էր տեսնում իր համար այնքան տհաճ կեղծիքից ու կաշառակերությունից ազատվելու միակ փրկությունը: Վերջապես մի օր նա ստանում է իր կողմից այնքան սպասված հեռագիրը: Նրա դեմքին կրկին իր առաջվա երեխայական ժպիտն էր, աչքերն էլ փայլում էին ուրախությունից: Ռեսուլ էֆենդին ուրախությունից անընդհատ կրկնում էր. «Ֆիքրեթ Ըրմաքլը, Ֆիքրեթ Ըրմաքլը... Դեռ համալսարանը նոր է ավարտել: Դեղնակտուց է, առաջին պաշտոնը սա է: Ֆիքրեթ ԸրմաքլըՖիքրեթ բեյդեռ երիտասարդ է Ֆիքրեթ բեյ»⁶⁴³:

Վիպակի հերոս 52-ամյա Ռեսուլ էֆենդին գրողի հակասական կերպարներից է: Յաշար Քեմալի բնորոշմամբ՝ «Նա փափկասիրտ մի մարդ էր»: Ամեն ինչ անում էր այնպես, որ չնեղացնի աղաներին, որոնցից էր կախված իր հանապազօրյա հացը: Այս ամենին զուգընթաց՝ նա ասում էր. «Ինչ եք ուզում ինձնից՝ Ռեսուլից: Իմ պաշտոնավարմանը մեկ ու կես տարի է մնացել: Քավության նոխազ ինձ ու իմ երեխաներին մի՛ դարձրեք: Ինձ մի՛ ներքաշեք այդ գործի մեջ»⁶⁴⁴: Գրողն այս մի քանի նախադասությամբ ամբողջությամբ բնութագրում է հերոսի էությունը: Ռեսուլ էֆենդին, ժամանակավորապես լինելով կառավարչի պաշտոնում, չէր կարողանում մերժել բրնձագործ աղաների խնդրանքները՝ չնայած գիտակցում էր, որ բավարարելով նրանց պահանջները, ինքը մասնակից է դառնալու աղաների մութ ու անօրեն գործերին: Այնուամենայնիվ, Ռեսուլ էֆենդին ընդունում էր աղաների կաշառքները և դրանից էլ ընթերցողի մոտ վերջինիս դրական կերպարի կողքին ձևավորվում է մի կաշառակեր, թուլամորթ մարդու կերպար: Միաժամանակ Ռեսուլ էֆենդին այդ կաշառքներն վերցնելով, փորձում էր իր արարքների արդարացումը գտնել: Նա «կարիքից դրդված էր վերցնում կաշառքները», «չէ՛ որ պետք է պահեր իր ընտանիքը», իսկ մյուս կողմից էլ նա «ստիպված էր վերցնում», որովհետև աղաները սպառնում էին իրեն: Չնայած այս ամենին՝ նա բարի ու մաքուր հոգի ուներ, և Ռեսուլ էֆենդին միակ մարդն էր, որ անկեղծորեն ուրախացավ, երբ իմացավ նորանշանակ գավառապետի գալու մասին, որի հետևանքով ինքը զրկվելու էր պաշտոնից ու փողից: Վիպակում տեղ գտած հետագա գործողությունների ընթացքում, Ռեսուլ էֆենդիի ու գավառապետի ջանքերն ապարդյուն են անցնում և վերջում նորանշանակ կառավարչի հեռանալուց հետո, կրկին գավառապետ նշանակվեց նույն ինքը՝ Ռեսուլ էֆենդին: Սա շատ ձեռնտու էր աղաներին, գուցե նաև Ռեսուլ էֆենդուն, որովհետև աղաներն անպատիժ շարունակելու էին կատարել իրենց անօրինական գործերը, իսկ Ռեսուլն էլ չկարողանալով հակադրվել նրանց, շարունակելու էր կաշառքներ վերցնել: Չնայած Ռեսուլ էֆենդու հակասական կերպարին, որ կարծես և՛ դրական էր, և՛ նաև բացասական, ստեղծագործության վերջում նա հանդես է գալիս առավելապես դրական նկարագրով:

⁶⁴² Նույն տեղում, էջ 10:

⁶⁴³ Նույն տեղում, էջ 14:

⁶⁴⁴ Նույն տեղում, էջ 8:

Վիպակի մյուս գլխավոր դրական կերպարը նորանշանակ գավառապետ Ֆիքրեթ Ըրմաքլըն է, որը դեռ շատ երիտասարդ էր՝ լի ապագայի հանդեպ մեծ հույսերով ու սպասելիքներով: Նա համալսարանն ավարտած, կրթված երիտասարդ էր, որը քաղաքից մեկնում է գավառ՝ կարծես ինքն իր առջև դնելով այն լուսավորելու, զարգացնելու խնդիրը և դրանով իսկ նպաստելու իր հայրենիքի զարգացմանն ու առաջընթացին: Սակայն գալով գավառական միջավայր՝ երիտասարդը շատ արագ հիասթափվում է՝ տեսնելով, թե որքան սխալ էին իր պատկերացումները: Երբ առաջին անգամ գյուղ ոտք դրեց, իր հագուստից անգամ երևում էր, որ պատկերացում չունի գյուղական իրական կյանքի մասին. Ֆիքրեթն իր հագուստով անգամ հակադրվում էր գյուղացիներին:

Այս ընթացքում գյուղաքաղաքում արդեն սկսել էին զբաղվել այն հարցով, թե որտեղ է բնակվելու նոր գավառապետը: Այս խնդրով անձամբ զբաղվում էր Մուրթազա աղան: Գյուղաքաղաքի ամենագեղեցիկ տունը Ուզուն Ռահմեթի տունն էր, որը նոր էր կառուցվել: Ուզուն Ռահմեթի տան շուրջ առասպելներ էին հյուսվել: Տարբեր վայրերից մարդիկ գալիս էին այն տեսնելու: Աղաները կարծում էին, որ այդ տնից բացի ուրիշ տուն հարմար չէր լինի երիտասարդ նոր գավառապետին:

Նոր գավառապետի նշանակման լուրը շրջանում իրարանցում էր առաջացրել: Արդեն բոլորն ամեն ինչ գիտեին նորանշանակի մասին. որտեղ է ծնվել, որ դպրոցն է հաճախել, ինչպիսի աշակերտ է եղել, նույնիսկ այն, թե խմելուց որքան է խմում: Գյուղացիների ձեռքն անգամ նրա նկարն էր ընկել, այն ձեռքից ձեռք էր անցնում⁶⁴⁵: Գյուղացիները լի էին հույսով ու լավատեսությամբ: Բոլորն անհամբեր ուրախությամբ սպասում էին կառավարչի ժամանելուն: Երբ կառավարչի գնացքը մտավ կայարան, բոլորն իսկույն նետվեցին ընդառաջ՝ ջանալով թույլ առաջ տեսնել նորանշանակին:

Գրողն առանձնակի մանրամասնությամբ նկարագրում է իր այս գլխավոր հերոսի արտաքին տեսքը. նա ուներ երկար դեմք, սև հոնքեր, շագանակագույն աչքեր, մի գծի նման բարակ շուրթեր, ճակատին ու աչքերին թափած երկար մազեր: Շատ կոկիկ էր հագնված: Նորանշանակ գավառապետ Ֆիքրեթ Ըրմաքլըն մինչև իր գալը բավականին ուսումնասիրել էր այդ գավառի բարքերը, սովորույթները: Նրան թվում էր, որ լավ պատկերացում է այն միջավայրը, որտեղ պետք է աշխատեր: Երիտասարդի մտքով անգամ չէր անցնում, որ շատ կարճ ժամանակ հետո սկսվելու էր բախումը դառն իրականության հետ: Գավառի վերաբերյալ նրա պատկերացումները օրեցօր, ժամ առ ժամ փշուր-փշուր էին լինելու: Շուտով նրան պարուրելու էր հիասթափության, վախի զգացումները:

Սկզբում նա դեռ հույս ուներ, որ կհաջողվի իրեն փոխել գավառի անմխիթար վիճակը: Չէ՞ որ նա այդ գավառ մեծ հույսերով ու նպատակներով էր եկել, աղաներին ոգևորված ասում էր, թե իրենք միասին կպայքարեն համաճարակի դեմ՝ մարդկանց կյանքը փրկելու համար: Երիտասարդ գավառապետն այդ ժամանակ չէր էլ գիտակցում աղաների իրական մտադրությունների մասին:

Նոր գավառապետի մուտքը Յաշար Քեմալը շատ հանդիսավոր է նկարագրում. «Գյուղաքաղաքում 14 ավտոմեքենա և 2 ավտոբուս կար: Դեռ կողքի գյուղերից էին բերել: Ավտոմեքենաները, ավտոբուսները դրոշակներով ու ծաղիկներով էին զարդարված: Երկու դիոլ, գուռնա էր բերվել: Գավառապետին Ջեյհան կայարանում մի հսկայական բազմություն էր դիմավորելու: Օրերը, ժամերն ու րոպեներն էին հաշվում: Մի շքախումբ ուրբաթ օրը ժամը 5-ին ճանապարհ ընկավ: Ավտոմեքենաների մեջ նստել էին լավ հագնված բրնձագործ աղաներն ու պաշտոնյաները: Ավտոբուսների մեջ գյուղի

⁶⁴⁵ Նույն տեղում, էջ 16:

երիտասարդներն էին նստել: Ավտոբուսների առջևում նստած դեղատոմսերն անընդհատ նվազում էին: Բազմությունը դուրս եկավ հայ-հույերով»⁶⁴⁶:

«Իսկ գավառապետի սիրտն անհանգիստ էր: Մի պահ կանգ առավ, սկսեց իրեն շրջապատող մարդկանց զննել: Երիտասարդ և տարեց զինվորների պես մեկ մարդ դարձած՝ 500 գյուղացիները շարք էին կազմել վագոնի առջևում: Նոր գավառապետը եթե իրենց չգսպեր, աստիճանին նստելով հոնգուր-հոնգուր լաց կլիներ: Ոգևորությունից հուզվել էր գավառապետը: Հարբածի պես ճոճվում էր»⁶⁴⁷:

Կառավարչի գալու հենց առաջին իսկ օրվանից աղաներն ամեն ինչ անում էին, որպեսզի շահեն նրա վստահությունը: Նրանք հասնում են այն բանին, որ ընդամենը մի քանի օրվա ընթացքում նոր կառավարիչը ստորագրում է ապօրինի փաստաթղթեր բրինձի մշակումը թույլատրելու կապակցությամբ՝ անտեղյակ լինելով աղաների իրական մտադրություններից:

Այս ստեղծագործության բացասական կերպարները բրնձագործ աղաներն են՝ Քարադաղլըճու Մուրթագա աղան, Օքչուօղլուն, Մուստաֆա Փաթըր-փաթըրը, Քեմալ Թաշանը, Թեֆիկ Ալիբեյը և մյուսները: Մակայն բոլոր բացասական կերպարների խտացումը Մուրթագա աղան է՝ ամենադաժանն ու անմարդկայինը: Քեմալը մտածված կերպով չի նկարագրել աղայի արտաքին տեսքը՝ թողնելով այն ընթերցողի երևակայությանը: Ավելին, հեղինակի վարպետության շնորհիվ է, որ ընթերցողի պատկերացումներում Մուրթուգա աղայի չափազանց կոպիտ, փոքրոգի, ստոր ու դաժան բնավորությանը զուգընթաց՝ գծագրվում է նրա տգեղ ու տհաճ արտաքինը: Նա շատ հարուստ ու ազդեցիկ մարդ էր, նրանից բոլորը վախենում ու քաշվում էին: Աղային հատուկ էր երեսպաշտությունն ու շահամոլությունը: Նրա ամենաբնորոշ բացասական գծերից մեկը կաշառակերությունն ու կաշառատվությունն էր: Ըստ նրա՝ «կյանքում ամեն բան իր գինն ունի»: Հաճախ էր փորձում իր այս կամ այն գործն ավարտին հասցնելու համար կաշառել գյուղացիներին, որպեսզի նրանք չըմբոստանային, չբողոքեն: Գյուղացիները հնազանդվում էին Մուրթագա աղային՝ լուռ տանելով նրա անմարդկային արարքները: Մուրթագա աղայի նախաձեռնությամբ քաղաքից եկած յուրաքանչյուր բարեփոխողի ծրագիր ջուրն էր ընկնում: Այս անգամ նրա թիրախը երիտասարդ գավառապետն է: «Հետաքրքրություն և համակրանք» տաճելով երիտասարդի նկատմամբ՝ նրան առաջին իսկ օրվանից տեղավորում է գյուղաքաղաքի ամենաբարեկեցիկ տանը՝ վճարելով ամսավճարը: Այդ քայլով գավառապետին իր թևի տակ էր առնելու և խուսափելու էր հետագա անախորժություններից: Բայց տեսնելով երիտասարդի համառությունը գյուղի վերափոխման հարցում՝ զայրանում է, վիժեցնում նաև այս բարեփոխողի ծրագրերը, իր սպառնալիքներով ստիպում երիտասարդին թողնել ու հեռանալ:

Մուրթագա աղային զուգահեռ վիպակում Յաշար Քեմալը ներկայացնում է իր անհագուրդ ազահությամբ աչքի ընկնող մեկ այլ աղայի կերպար ևս՝ Օքչուօղլուն: Սազլըդերե գյուղը Օքչուօղլու աղայի դաշտերի հենց մեջտեղում էր գտնվում: Օքչուօղլուի ներկայացրած նախագծի համաձայն՝ այնտեղ բնակչություն չկար և գավառապետը պետք է ստորագրեր բրինձ ցանելու թույլտվությունը, որին խանգարում էր քուրդ Մեհմեդ Ալին:

Ի հակադրություն աղաներին՝ գրողը ստեղծում է նաև մի այլ դրական կերպար քուրդ Մեհմեդ Ալուն, որը մինչև վերջ պայքարում է աղաների ոտնձգությունների և անարդարությունների դեմ: Մեհմեդ Ալին տասնհինգ տարի Տավրոսի լեռների ավազակների (էջքիյա) ղեկավարն էր եղել: Այդ շրջանի ամենահայտնի ավազակն էր,

⁶⁴⁶ Նույն տեղում:

⁶⁴⁷ Նույն տեղում, էջ 17:

աղքատների սիրելին ու հարուստների կողմից ասելի մի մարդ⁶⁴⁸: Հեղինակի համակրանքը չափազանց բացահայտ է այս կերպարի նկատմամբ: Կարելի է ասել, որ էջփյանների մասին գրելու Յաշար Քեմալի գաղափարն առաջին անգամ այս վիպակում է հանդիպում: Հետագայում այս կերպարը դարձավ Յաշար Քեմալի «Ցախ Մեմեդ» հերոսի նախատիպը: Գրողի մանկության տարիներն անցել են նմանատիպ մարդկանցով շրջապատված և նրանց դարձնելով գրական հերոսներ՝ հեղինակն ասես իր տուրքն է մատուցում էջփյանների հիշատակին, որոնք պայքարում էին ներքին հարստահարողների դեմ: Ի դեպ՝ Յաշար Քեմալի քեռին ևս եղել է էջփյա:

Հավաքական կերպարում հանդես է գալիս գյուղացիությունը, որ ապրում է անմարդկային պայմաններում: Մի կողմից Օքչուօղլու աղան խորամանկությամբ ուզում էր գյուղացիներին մեկ արշին հողի դիմաց երեսուն լիրա առաջարկելով տիրանալ նրանց վերջին ունեցվածքին, իսկ մյուս կողմից էլ գյուղացիներն արդեն 6 ամիս է, ինչ ցեխի ու ջրի մեջ էին ապրում և գործազուրկ էին: Նրանց մեջ միայն Մեմեդ Ալին էր, որ ասում էր, թե պետք է օրենքներ, կանոններ մշակել՝ դաշտերի ոռոգման համար: Այս ամենի հետ մեկտեղ Օքչուօղլուն շարունակում էր համոզել գյուղացիներին, որ հեռանան իրենց գյուղից՝ ասելով, թե այնտեղ շուտով համաճարակ է բռնկվելու և մալարիայի մոծակների պատճառով նրանք չեն կարողանալու ապրել գյուղում: Այս առաջարկը նույնպես մերժվում է գյուղացիների կողմից:

Նորանշանակ գավառապետն իմանալով այս իրավիճակի մասին՝ հուզվում է, նրա երագանքներն ու հույսերը կարծես մի ակնթարթում հողս են ցնդում, նա հասկանում է, որ խաբված, որ աղաները խորամանկությամբ օգտագործել էին իրեն ստանալու համար այն ստորագրությունը, որը կործանելու էր մի ամբողջ գյուղ:

Օքչուօղլուն գյուղացիների հետ վիճելուց հետո երեկոյան ջուրը բացել էր դաշտերի վրա: Դրանից գյուղի չորս կողմն առաջվա պես կրկին ճահիճներ էին առաջացել: Մի ակնթարթում գյուղը կարծես սուզվել էր ճահճի մեջ: Գիշերվա կեսին գյուղում խառնաշփոթ, աղմուկ-աղաղակ էր բարձրացել: Բոլորը տներից դուրս էին թափվել: Գյուղացիները Ձեյնո Քարըի գլխավորությամբ շարժվում են դեպի գավառապետի գրասենյակ: Ձեյնոն սկսում է վիճել Օքչուօղլուի մարդկանց հետ և բղավում. «Գավառապե՛տ, գավառապե՛տ: Դո՛ւրս եկ: Դո՛ւրս եկ, տե՛ս մեր վիճակը: Ինչ վիճակում ենք, տե՛ս մեզ»⁶⁴⁹: Դուրսունը և Մեմեդ Ալին բարձրանում են գավառապետի մոտ, նրան պատմում ամեն ինչ, որ աղաները ջուրը բնակատեղերով մեկ բացել են և ամեն ինչ մնացել է ջրի տակ: Պատմում են նաև, որ Օքչուօղլու աղան պատրաստվում է իրենց հասանելիք փոքր հողակտորներում անգամ ապօրինաբար բրինձ ցանել: Նորանշանակ ղեկավարը նրանց ոչինչ չի կարողանում պատասխանել: Հաջորդ օրը քաղաքից հանձնաժողով է գալիս, բայց ջրի մեջ սուզված լինելու պատճառով չի կարողանում գյուղ մտնել: Գյուղը գրեթե ջրի տակ էր սուզվել: Ահա այս իրադարձության շուրջն էլ ծավալվում են վեպի հետագա գործողությունները: Նոր գավառապետն այս ամենը տեսնելով՝ արգելում է բրինձ ցանելը: Աղաները ամեն կերպ ցանկանում են ազդել գավառապետի վրա, անգամ նրա մոտ են ուղարկում մուֆթիին, որի խնդրանքներն էլ ապարդյուն են անցնում: Գավառապետն անդրդվելի էր իր որոշման մեջ:

Այս ամենից հետո սկսվում է կառավարչի և աղաների միջև թեժ պայքարը: Այս բոլոր արագ իրարահաջորդ դեպքերը գավառապետին ցնցել էին: Միակ մարդը, ում նա վստահում էր, Ռեսուլ Էֆենդին էր, որին գավառապետը հոր պես էր սիրում, վերջինս էլ նրան՝ սեփական որդու նման: Ռեսուլ Էֆենդին վախենում ու շատ էր մտահոգվում

⁶⁴⁸ Նույն տեղում, էջ 113:

⁶⁴⁹ Նույն տեղում, էջ 45:

երիտասարդի համար: Նրան հորդորում էր, որ դադարեցնի իր պայքարը աղաների դեմ, որ երեկոները միայնակ դուրս չգա տանից: Աղաները փորձում են անգամ Ռեսուլի միջոցով ազդել գավառապետի վրա, համոզել, որ շրջանցի օրենքն ու չնամանվի «Էշքիյա» Մեմեդ Ալիին, որը նույնպես պայքարում էր նրանց դեմ:

Ի վերջո քաղաքից եկած հանձնաժողովը որպես պատիժ որոշում է կտրել Օքչուօղլու աղայի դաշտի ջուրը: Անգամ ոստիկաններ են նշանակում նրա դաշտի մոտ՝ հսկելու համար, որ աղայի մարդիկ ջուրը թաքուն նորից չբացեն: Օքչուօղլուն էլ իր հերթին մտածում էր, որ եթե այդպես շարունակվեր, նրա դաշտը դեռ չկանաչած չորանալու էր: Խորամանկությամբ աղան մի էլք է գտնում. կաշառում է հսկիչ ոստիկաններին և որոշ ժամանակ անց կրկին առաջվա պես ոռոգում է իր հողատարածքները: Մեմեդ Ալին, այդ մասին իմանալով, նորից բողոքում է գավառապետին: Վերջինս էլ այդ կաշառված ոստիկաններին հեռացնում է՝ նրանց փոխարեն ուրիշներին նշանակելով: Գավառապետը կտրականապես մերժում է աղաների ամեն տեսակ առաջարկները՝ կաշառք, նվիրատվություն: Չէ՞ որ նա եկել էր «փրկելու» գյուղը, ծառայելու հասարակ գյուղացուն: Երիտասարդն անգամ չէր էլ պատկերացնում, թե որքան է մոտեցել «կրակին», որի հետ խաղալը շատ ցավալի կարող էր լինել հենց իր համար:

Տեսնելով, որ գավառապետին չեն կարողանում կաշառել, աղաները փորձում են գյուղացիներին սիրաշահել: Օքչուօղլուն ոստիկանների հետ կաշառքի միջոցով լեզու էր գտել և նույն կերպ էլ ուզում էր խոսել գյուղացիների հետ: Իսկ այդ ընթացքում Մեմեդ Ալին և Ջեյնեք Քարըն շարունակում էին բողոքել գավառապետին իրենց վիճակից: Երիտասարդը նրանց հանգստացնում էր՝ ասելով, որ իրենք նոր ոստիկանների են սպասում՝ գյուղը վերահսկելու համար և ավելացնում, որ ինքն ուրիշ ոչինչ անել չի կարող: Թեև նոր ոստիկանները եկան փոխարինելու հներին, սակայն գյուղ հոսող ջրերը պակասելու փոխարեն, զարմանալիորեն ավելի էին շատանում: Ահա սա էր այն իրականությունը, որտեղ քաղաքից եկած ռոմանտիկ երիտասարդ գավառապետը ձգտում է կարգ ու կանոն հաստատել:

Վիպակի կարևոր կերպարներից է նաև Ջեյնեքը: Ահա թե ինչպես է նրան նկարագրում հեղինակը. նա վաթսուներեկ անց, կլոր դեմքով, սուր բարակ ծնոտով, նոսր մազերով, փոքր սև աչքերով մի կին էր: Շուրթերի կողքերը կծկված էին, աչքերի շուրջը կնճռոտ: Ամուսինը զորակոչվել էր ու չէր վերադարձել: Երեք որբեր էր մեծացրել, հետագայում ամուսնացրել նրանց: Գյուղացիները նրան՝ քրդական անուններին հատուկ կրճատումով Ջեյնո էին կանչում: Ջեյնոն կարծես տղամարդ լիներ, անվախ էր: Յաշար Քեմալը նշում է, որ վերջինս մասնակցել էր նաև թուրքական «Ազգային պայքարին»: Ջեյնոյից վախենում էին անգամ տղամարդիկ:

Ժողովրդի դժգոհությունն ու բողոքի ձայնը Յաշար Քեմալն արտահայտում է Ջեյնո Քարըի միջոցով, որը նաև կարծես հավաքական կերպար է: Գրողը, Ջեյնոյին արտաքինապես ներկայացնելով որպես բավականին տղեղ կին, միաժամանակ փորձում է վերահանել նրա հոգու բարությունն ու մաքրությունը: Ջեյնոն երբեք և ոչ մի դեպքում չէր վախենում հնչեցնել իր ձայնը, որը նաև ընկալվում էր որպես տառապող ժողովրդի ձայն: Չնայած ժողովուրդը վերջիվերջո ընկրկում է և ինքնաբերաբար կաշառակերության զոհ դառնում, այնուամենայնիվ, այդ կինը մնում է հավատարիմ իր սկզբունքներին և շարունակում պայքարը՝ հուսալով, որ մի օր իր արդարացի բողոքը տեղ կհասնի:

Հետաքրքրական մի փաստ. Յաշար Քեմալի ոչ մի ստեղծագործության մեջ կինն առաջնային տեղ չի գրավում, դեռ ավելին՝ գրողն ասես շրջանցում է կանանց: Կնոջ և տղամարդու զգացմունքներին անգամ գրողն անդրադառնում է վերապահումով: Նա կնոջ մեջ փորձում է տեսնել տղամարդուն մտերիմ, գաղափարակից կողակցի: Չնայած այս ամենին՝ գրողի կերտած սակավաթիվ կին հերոսներն ունեն ուժեղ բնավորություն, քաջ են և ընդունակ պայքարելու:

Ձեյնոն ևս նմանատիպ կերպար է. նա օգնության էր հասնում իր բոլոր համագյուղացիներին, թե՛ քրդերին, և թե՛ թուրքերին, փափկասիրտ էր, ժպտերես, բայց երբեմն այնպես էր բարկանում, որ բոլորը թաքնվում էին նրանից: Օրեր շարունակ տնից տուն էր գնում, հիվանդներին տեսակցում, գրուցում նրանց հետ⁶⁵⁰:

Վերջապես աղաներին հաջողվում է գյուղացիներին կաշառել և ամեն միջոցի գործադրմամբ նրանց դուրս բերել գյուղից: Անճարությունից դրդված, ծայրահեղ աղքատության մեջ ընկած գյուղացին գործարքի մեջ է մտնում ազահ աղաների հետ: Գյուղացիներին կաշառելով և նրանց հետ համաձայնության գալուց հետո, երբ ամեն բան կարձես թե հարթվել էր, Օքչուօղլուն անմիջապես գնում է գրագրի մոտ և պահանջում. «Գրի՛ր, իմացածիդ պես գրի՛ր»⁶⁵¹: Հետո սկսում թելադրել նրան. «Բրնձի հանձնաժողովը իմ 500 հազար լիրա արժողությամբ բրնձի դաշտի ջուրը կտրել է՝ պատճառաբանելով, թե իբր դրա մեջ մի գյուղ է եղել: Գյուղը ես բոլոր տների հետ միասին գնել եմ դեռ զարնանը՝ դաշտի նախագիծը կազմելիս: Սա իմ թշնամիների և բրնձի հանձնաժողովի հնարածն է՝ ինձ վնաս պատճառելու համար: Երեք ամիս է՝ ինչ Սազլըդերե գյուղում մարդ չի խեղդվել: Տեղեկացնում եմ, որ դաշտիս ջուրը կտրելու և մինչև հիմա իմ կրած վնասների համար բրնձի հանձնաժողովին դատի եմ տալիս...»⁶⁵²:

Երբ գավառապետն ու բրնձի հանձնաժողովը կարդում են այս գրությունը, ապշում են: Կեսօրից հետո գյուղ գնալով՝ տեսնում են, որ այն ավերակների է վերածվել և ամբողջությամբ ջրի մեջ է: Գյուղում մնացել էր միայն Մեմեդ Ալիին: Վերջինս ասում է, որ բոլորը վաճառել են իրենց տներն Օքչուօղլուին և հեռացել են գյուղից: Իսկ ինքն իր ընտանիքի հետ մնում է գյուղում և չի էլ պատրաստվում հեռանալ այնտեղից: Հանձնաժողովը, երբ Սազլըդերեյում մի քանի ապրող մարդ է տեսնում, որոշում է Օքչուօղլուի դաշտի վրա ջուր բաց չթողնել՝ անտեսելով վերջինիս ներկայացրած թղթերի իրական լինելու փաստը:

Այս ամենը լսելով՝ աղան ցնցվում է: Նա առավոտյան Մեմեդ Ալիի ազգական խանութպան Ռեշիթ աղայի հետ Սազլըդերե է գնում: Քայլերն ուղղում է Մեմեդ Ալիի տուն: Ներս մտնելով՝ դիմում է նրան խնդրանքով. «Մի՛արա: Մի՛ արա, Մեմե՛դ Ալի: Մի՛ խորտակիր օջախս: Ամբողջ գյուղը դուրս եկավ: Դու էլ դուրս ե՛կ: 1000 լիրա կտամ: Ինչ ցանկանաս կտամ, միայն թե դուրս եկ: Մնանկանում եմ: Դու՛րս եկ»⁶⁵³: Մեմեդ Ալին ոչ մի պատասխան չի տալիս՝ մնալով քարի պես կանգնած: Օքչուօղլուն և Ռեշիթ աղան մինչև երեկո սպասում են նրա պատասխանին, սակայն հուսահատված նստում են իրենց ձիերն ու այնտեղից հեռանում:

Յաշար Քեմալն այնուհետև անցնում է վիպակի մեկ այլ կերպարի նկարագրմանը: Օսման աղան գավառապետի մտերիմ ընկերն էր արդեն դարձել: Օսման աղան կարճահասակ, սպիտակ մորուքով, 60 տարեկան մի մարդ էր, ուներ 100 արշին հող: Չնայած տարիքին՝ դաշտն ինքն էր մշակում և հնձում: Գյուղում աշխատելիս մյուս գյուղացիներից բոլորովին չէր տարբերվում: Նրան գավառապետի հետ Ռեսուլ էֆենդին էր ծանոթացրել: Ամեն օր Օսման աղան գոնե մեկ ժամով այցելում էր գավառապետին: Մի օր էլ որոշում է նրան դառը ճշմարտությունն ասել. «Ես քեզ որդուս պես եմ սիրում: Աղաներն ինձնից պահանջում են, որ քեզ ասեմ շտապ հրաժարական տաս: Ինքս ինձ ասում էի, որ այլևս գավառապետին չեմ այցելի: Հետո էլ մտածեցի, թե ես ինչ մեղք ունեմ այդ գործում: Բաց թող այդ անհավատներին: Նրանք ասացին, որ քեզ կամ փող են տալու կամ էլ

⁶⁵⁰ Նույն տեղում, էջ 53:

⁶⁵¹ Նույն տեղում:

⁶⁵² Նույն տեղում, էջ 65:

⁶⁵³ Նույն տեղում:

սպանելու են»⁶⁵⁴: Կարծես թե ահա այսքան էր Օսմանի դերը ստեղծագործության մեջ: Նա ինչպես անսպասելի հայտնվել էր վիպակում, այդպես էլ անսպասելի կերպով ավարտում է իր առաքելությունը:

Մի օր էլ Ռեսուլ էֆենդին մի քանի թղթեր ձեռքին այցելում է երիտասարդ քայմաքամին, ով ձեռքն առնելով այդ թղթերը, կարդում է և ապշահար հայացքով նայում Ռեսուլ էֆենդուն: Փաստաթղթում հայտնվում էր, որ իրեն փոխարինելու էր Ռեսուլ էֆենդին: Գավառապետը շուտափույթ իր սպասավորներին պատվիրում է պատրաստել ճամպրուկները: Երիտասարդը չէր հավատում այդ ամենին, նա կարծես երազի մեջ լիներ: Երբեմն ուշքի էր գալիս, բարկանում, ինքն իրեն ասում. «Գիտեմ՝ նրանց ինչ են անելու: Գիտեմ»⁶⁵⁵: Գավառապետը Ռեսուլ էֆենդու, սպասավորների, այնտեղ գտնվող մի քանի գյուղացիների ձեռքը սեղմելով, առանց շուրջը նայելու հեռանում է:

Շուկայի մեջտեղով անցնելիս խանութպանները դուրս էին եկել, նայում էին: Բրնձագործները հավաքվել էին Թեֆիթի սրճարանի առջև: Նրանք քա՛հ-քա՛հ ծիծաղում էին գավառապետի ետևից: Մուրթագա աղան բղավեց. «Շե՛յ, աչքիս լույս գավառապետ»⁶⁵⁶: Այս ձայնի վրա գավառապետը շրջեց գլուխը: Նա տեսավ բրնձագործ աղաների անպատկառ ծիծաղը և հասկացավ, որ այդ ամենն իրեն էր ուղղված: Պարտությունն ակնհայտ էր:

Կամրջի մոտ մի բազմություն էր հավաքվել: Համգա Դայըն արագացրեց մեքենայի ընթացքը: Բազմության միջից ամպի գոռոցի պես մի ձայն պոռթկաց: Գավառապետն այդ ձայնից կարծես ուշքի եկավ: Նա շուրջը նայեց, մի խումբ երեխաներ էին կանգնած՝ յուրաքանչյուրի ձեռքին մի-մի թիթեղ: Երեխաներն այդ թիթեղներն ամբողջ ուժով զրնգացնում էին, ասես մի ուրույն երաժշտությամբ ճանապարհում էին գավառապետին:

«Հնուց եկած մի խոսք կա. մի գավառապետով զարուն չի գա: Եթե այդպես լիներ, կամ աշխարհն է փոխվել կամ էլ մենք... Ահա մեր հերթական գավառապետին ճանապարհում ենք՝ նրա պատվին երեք հարյուր երեխաների ձեռքին զնգզնգացող թիթեղներ կան: Թողեք մոտ կանգնեմ մեր գավառապետին, սիրտս կրակվում է նրա համար: Այս տարիքում մարդ այսպիսի բան կանի: Այս աշխարհում ամեն մարդ իր գործն ու պարտականությունը ունի: Տղայի պարտականությունը ուրիշ էր: Ինքն ուրիշ սիրտ ուներ».⁶⁵⁷ ահա այսպես բղավելով՝ Մուրթագա աղան ծաղրում է երիտասարդ գավառապետին:

Մեքենան սրընթաց գնում էր, սակայն թիթեղի ձայները չէին կտրվում: Գավառապետը Համգա Դայընին հարցնում էր, թե ինչ է սա նշանակում: Համգա Դայընը ժպտալով պատասխանում է. «Քեզ են ճանապարհում: Քեզ պես ղեկավարներին այսպես ճանապարհելն այստեղ սովորույթ է դարձել»⁶⁵⁸:

Թիթեղներով ճանապարհ դնելու ձևը գրողը, ասես, հատուկ էր ընտրել: Գյուղի խնդիրները թիթեղի նման միշտ բարձրաձայն են ու թիթեղի նման զնգուն, անմշակ այսինքն՝ չլուծված, «անմարսելի»: Նորանշանակ գավառապետի անարդյունավետ գործունեությունն էլ օդում զնգացող թիթեղի նման ձայնեց ու անհետացավ: Ինչքան մարդիկ են եկել գյուղ, խեղճ գյուղացու ապրուստը «թեթևացնելու» նպատակով ... իսկ հեռացել են գյուղից թիթեղներից արձակած ամոթալի «երաժշտության» ներքո: Վիպակի ողջ ուժը թիթեղներից արձակած ձայնի պատճառահետևանքային կապն է: Հարցեր, խնդիրներ, որոնք միշտ անլուծելի են մնում գյուղացու համար: Մակայն վիպակի վերջում հեղինակն ընկնելով սենտիմենտալիզմի գիրկը, պարտված գավառապետին փորձում է

⁶⁵⁴ Նույն տեղում, էջ 69:

⁶⁵⁵ Նույն տեղում:

⁶⁵⁶ Նույն տեղում, էջ 76:

⁶⁵⁷ Նույն տեղում, էջ 145:

⁶⁵⁸ Նույն տեղում, էջ 77:

դուրս հանել այդ վիճակից հետևյալ կերպ. «Ճանապարհը Սազլըդերե գյուղի ներքևով էր անցնում: Հանկարծ մեկը, աղմուկ-աղաղակով դեպի ճանապարհն իջնելով, կանգնեց մեջտեղում: Մեքենան, հասնելով այդ մարդուն՝ կանգ առավ: Եվ մեքենայի կանգնելուն պես մարդը վազեց դեպի գավառապետը: Քրտնած էր, մեջքին՝ ցեխը չորացած: Դեմքը սևացել էր, ճակատից քրտինք էր հոսում: Մարդը հարգանքով, սիրով, ժպիտով նայում էր գավառապետին: Բարեկամաբար ժպտում էր: Նրա մեջ մի դող կար: Նա դառնությամբ ասաց գավառապետին. «Ա՛խ, գլխիս վրա տեղ ունես, բարով գնաս, աչքիս վրա տեղ ունես, գնաս բարով, գավառապե՛տ»: Երիտասարդը ոչ մի բան չասաց: Աչքերը լցվեցին: Կոկորդին կարծես ինչ-որ բան էր կանգնել: Իսկ Ջեյնոն ավելի մոտենալով գավառապետին ասում է. «Ահա տե՛ս, որ տասնհինգ գյուղ, ծեր ու մանուկ, հիվանդ ու ոտաբոբիկ եկել են քեզ ճանապարհ դնելու: Արի նրանց միացիր, քեզ են սպասում: Ուզում են դեմքդ ևս մեկ անգամ տեսնել»: Ժողովուրդը լուռ կանգնած նայում էր գավառապետի դեմքին: Նրա դեմքը մոայլ էր: Հավաքվածները նրան ասում են. «Մեզ համար մի մտահոգվիր եղբայր: Մեզ համար աչքդ թող հետ չնայի: Սրանից հետո մենք մեր գլխի ճարը կտեսնենք»⁶⁵⁹:

Ահա այսպես է ավարտվում Յաշար Քեմալի առաջին վիպակը, որով գրողն անդրադառնում է թուրքական գյուղական կյանքի, գյուղացու խնդիրների լուսաբանմանը: Իհարկե, նա թուրքական գրականության մեջ այս ասպարեզում առաջինը չի համարվում. նրանից բացի շատերն են անդրադարձել այս թեմատիկային, սակայն Յաշար Քեմալի հերոսները մի քայլ ավելի առաջ են գնում և նրանք պատրաստ էին մարտնչելու, պայքարելու, եթե լինեք նրանց ճիշտ ուղղորդողը:

Ամփոփելով նշենք, որ յուրաքանչյուր գրական երկին հատուկ է դրական ու բացասական հերոսների բախումը, որն էլ գրողի մտքի և երևակայության արդյունքն է: Իսկ հավաքական կերպարները տվյալ ժողովրդին հատուկ առավել ցայտուն արտահայտված խտացումներն են: Այս առումով Յաշար Քեմալի ստեղծագործությունը հաջողված է: Հետաքրքրական են վիպակի կերպարների ընտրությունն ու նկարագրությունը: Գրողը շատ տիպիկ է կերտում իր հերոսներին, անգամ եթե մեկ բառով է բնորոշում նրան, ապա այդ բառն այնքան ճշգրիտ է ընտրված, որ ընթերցողի համար ամբողջությամբ պատկերում է հերոսի դրական կամ բացասական լինելը: Նրանց նույնիսկ արտաքին տեսքի նկարագրումներից հստակ կարելի է պատկերացնել կերպարի հոգեկան աշխարհը, մտորումները, կյանքի հանդեպ ունեցած դիրքորոշումները: Վիպակում Յաշար Քեմալը հաճախ է տուրք տալիս բնապատկերների ծավալուն նկարագրություններին, դրանց միջոցով բացահայտում իր ստեղծագործության միջավայրը: Զուգահեռաբար գեղեցիկ բնապատկերները հակադրում է դաժան իրականության հետ: Հավելենք նաև, որ գյուղացիության տարատեսակ խնդիրներին Յաշար Քեմալն անդրադառնում է նաև իր հետագա ստեղծագործություններում, մասնավորապես՝ «Յախ Մեհմեդը» քառահատոր և «Հազարանցուլերի լեզենդը» վեպերում:

PROBLEM OF CLASS RELATIONS IN YASHAR KEMAL'S NOVEL "TIN"

Siranuysh Galshoyan

(summary)

The work "Tin" by Yashar Kemal, a peculiar representative of contemporary Turkish prose, is the first step of the writer to the epic world. Ignoramus morals of Turkish village and its enlightening, changing and inheriting to the younger generation as a "better village" is presented in the novel. The axis of the events is the village Sazlidere with its permanent governor Resul Efendy, a collective image of Murtaza Agha who oppressed the village and the newly appointed governor –

⁶⁵⁹ Նույն տեղում, էջ 150-151:

Fikret Irmakli. The conflict of old and new generations was unavoidable in a tiny village. The main personage of the novel, newly appointed governor from the city, returned to the city after a long-lasting struggle and the problems of the villagers remained unsolved like a tin; silent and ringing.